

Ιστορικό σημείωμα Ιερού Ναού Παντανάσσης Πατρών

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Πατρών

Ὁ Ἱερός Ναός Παναγίας Παντανάσσης Πατρῶν ὑψώνεται ἐπιβλητικός κάτω ἀπό τὸ Ῥωμαϊκὸ Ὁδεῖο, στό σημεῖο πού ἡ Ἄνω Πόλη συναντᾶ τὴν Κάτω. Πανηγυρίζει στήν ἑορτὴ τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (8 Σεπτ.). Ἡ λέξη «Παντάνασσα» (<πάντων + ἄνασσα) σημαίνει «Βασίλισσα τῶν πάντων», καί ὡς προσωνυμία τῆς Παναγίας ἀπαντᾶται ἀρχικά στόν Αγ. Γρηγόριο τόν Ναζιανζηνό (Χριστός Πάσχων, στιχ. 2600). Τὴν πρώτη γραπτὴ μαρτυρία γιὰ τόν ναό ἔχουμε τό ἔτος 1714, σέ ὑπόμνημα ὑπὲρ τοῦ Μητροπολίτου Χριστοφόρου, πού ὑπογράφει καί ὁ ἐφημέριος τῆς Παντανάσσης. Ἡ περιοχή ἦταν κατοικημένη καί πρό τοῦ 1821. Μάλιστα ὁ Μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, μέ ἐνταλτήριο γράμμα του τῆς 13ης Σεπτεμβρίου 1818, ἀναθέτει στόν Ἱερομόναχο Σωφρόνιο νά ἐξομολογήῃ «εἰς τόν μαχαλέν Ἀγίου Γεωργίου καὶ Παντανάσσης». Ἀπὸ τό γράμμα αὐτό διαφαίνεται ἡ συγχώνευση τῆς ἐνορίας τῆς Παντανάσσης με αὐτὴν τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, ὁ ναός τοῦ ὁποίου βρισκόταν πλησίον τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Ὁδείου. Ἀναφέρονται δέ πλέον ὡς

ένιαία ένορία σέ συμβόλαια τών έτών 1835 καί 1836.

Η άνέγερση τοῦ σημερινοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τῆς Παντανάσσης ξεκίνησε τό 1847. Τό ἀρχικό σχέδιο ἦταν τοῦ Κ. Φρεαρίτη (Α' πρύτανη τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν), ἐν συνεχείᾳ ὅμως θά τροποποιηθῇ ριζικά ἀπό τόν Λυσ. Καυταντζόγλου, ὁ ὁποῖος καί ἔδωσε στόν ναό τήν τελική του μορφή. Τά ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τελέσθηκαν στίς 30 Αὐγούστου 1859, ὅπως ἀναγράφεται σέ μικρή χειροποίητη εἰκόνα τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου, πού χρησιμοποιήθηκε γιά τήν περίσταση. Ὁ ναός τῆς Παντανάσσης εἶναι βασιλική νεοκλασσικοῦ ρυθμοῦ, καί εἶναι τρισυπόστατος. Οἱ πλαϊνές Ἁγίες Τράπεζες εἶναι ἀφιερωμένες, ἡ μέν στά ἀριστερά στόν Ἅγιο Γεώργιο (23 Ἀπρ.), ἡ δέ στά δεξιὰ στούς Ἁγίους Ἀποστόλους (30 Ἰουν.). Η τιμή στήν ένορία τῆς Παντανάσσης στούς προαναφερθέντες Ἁγίους σχετίζεται προφανῶς μέ τήν συγχώνευσή της μέ τίς ἀντίστοιχες ένορίες, οἱ ναοί τῶν ὁποίων ἐγκαταλείφθηκαν στό πέρασμα τοῦ χρόνου (τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων βρισκόταν στήν γωνία τῶν ὁδῶν Γούναρη & 25ης Μαρτίου). Νά σημειωθῇ δέ ὅτι σέ ὑπόγειο χῶρο, κάτω ἀπό τό Νότιο κωδωνοστάσιο, διασώζεται τό Ἱερό Βῆμα μέ τήν Ἀγία Τράπεζα τοῦ παλαιοῦ ναοῦ τῆς Παντανάσσης.

Στο ἐσωτερικό τῆς ἐκκλησίας ἡ διακόσμηση εἶναι ιδιαίτερα πλούσια καί μεγαλόπρεπη, γεγονός πού ὠδήγησε τούς παλαιότερους (κυρίως) Πατρινοῦς νά τήν ἀποκαλοῦν «Χρυσοπαντάνασσα». Ἐντός τοῦ Ἱεροῦ Βήματος δεσπόζει τό μαρμάρινο Σύνθρονο. Τό τέμπλο, ὁ ἄμβωνας καί ὁ δεσποτικός θρόνος, εἶναι ὅλα κατασκευασμένα ἀπό Πεντελικό μάρμαρο ἀπό τόν γλύπτη Βενάρδο Σκαλκῶτο. Τόν ναό κοσμοῦν ἐπίσης ὠραιότατες εἰκόνες καί ἀγιογραφίες σπουδαίων καλλιτεχνῶν (Σπυρ. Χατζηγιαννόπουλου, Κων. Πρινόπουλου, καί Τάκη Ἀ. Πριονᾶ). Τό Ἱερό παλλάδιο τοῦ ναοῦ εἶναι ἡ σεπτή ἐφέστιος εἰκόνα τῆς Παναγίας, πού δεσπόζει σέ μαρμάρινο θρόνο, πλησίον τῆς δεξιᾶς θύρας τοῦ Ἱεροῦ. Κατά τήν παράδοση, προέρχεται ἀπό τήν Παντάνασσα τοῦ Μυστρᾶ, καί ἀνευρέθη στά ὑπόγεια τοῦ ναοῦ ἀπό εὐλαβῇ μοναχό μετά ἀπό ὄραμα.

Ὁ περίλαμπρος Ναός τῆς Παντανάσσης, τό ἱστορικό αὐτό μνημεῖο, πληγώθηκε ἄσχημα ἀπό τόν σεισμό τῆς 8ης Ἰουνίου 2008. Ἀπό τήν ἡμέρα ἐκείνη ἕνας ἀγώνας ἀρχισε γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν ζημιῶν καί μέ τήν φροντίδα καί ἐπίβλεψη τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρῶν κ.κ. Χρυσοστόμου σέ συνεργασία μέ τά μέλη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου.
